

Høgskulen på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

«Ein krenka sikkert mykje meir enn me trur at me gjer!»

- *Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn i barnehagen?*

«We might transgress a lot more than we think we do»

- *How can the kindergarden teacher work to raise awareness about transgression in the kindergarden?*

Kandidatnummer 274, 290

BLUBACH

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder Hanne Baafalk

Innleveringsdato: 14.06.2021

Antall ord: 11768

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet våren 2021, som avslutning på vårt studieforløp ved Høgskolen på Vestlandet. Resultatet av denne oppgaven er fire år med studie, hvor vi føler at hvert tema, hvert fagområde og hver lærer har virkelig bidratt i vår dannelsesprosess som kommende barnehagelærere, og har belyst perspektiver som vi tidligere ikke kunne se. Vi setter pris på alle kritiske faglige og samfunnsperspektive diskusjoner, som vi kanskje ikke alltid var enig i eller som vi kunne ta inn over oss, men som plutselig gav mening sett i lys av nye erfaringer og praksis.

Vi håper at denne oppgaven vil gi rom for refleksjoner og belysning av et dagsaktuelt og kritiske viktige tema, slik at de viktige prosessene med å møte barns rettigheter blir tatt på alvor, for å skape trygge barnehager for alle.

Vi ønsker å takke vår veileder Hanne Blaafalk, som har fulgt oss gjennom hele vårt studieforløp, med tankevekkende samtaler og diskusjoner, latter, samt gode og konstruktive tilbakemeldinger. Vi ønsker å takke intervjupersonene som ville delta i vårt arbeid. Vi ønsker også å takke venner og familie for god hjelp, støtte og oppmuntring underveis når motivasjonen har sviktet. Vi ønsker å rette en ekstra stor takk til barna våre som har vært tålmodige og behjelpelige i en krevende skriveprosess, med til tider noe fraværende mødre.

Tusen takk!

Abstract

Through this assignment we hope to raise awareness about transgression and how one may work to avoid this. The basis for this thesis is the new section in the Kindergarden act, §41 and §43.

The issue of this paper is:

«How can the kindergarden teacher work to raise awareness about transgression in the kindergarden?»

Through interviews with two kindergarden teachers, we have asked various questions about how they work to raise awareness about transgression and the new sections in the Kindergarden act.

To answer our thesis, we have through this task shed light on various theories that we believe to be important knowledge towards this work.

We discovered that to bring awareness to transgression in the kindergarden, the kindergarden teacher have to work toward ensuring the children's rights through the new sections in the kindergarden act, by raising awareness of transgression through the individual's perspective.

Innhold

1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Avgrensning.....	4
1.3 Presentasjon av problemstilling	4
1.4 Sentrale begreper	4
1.4.1 Krenkelse	4
1.4.2 Definisjonsmakt	5
1.4.3 Anerkjennelse.....	5
1.4.4 Verdisyn	5
1.4.5 Barnet som subjekt.....	5
1.5 Videre oppbygging av oppgaven	6
2.0 Styringsdokumenter.....	6
2.1 FNs barnekonvensjon	6
2.2 Den nye barnehageloven.....	6
2.3 Rammeplanen	7
3.0 Teoretisk forankring	7
3.1 Definisjonsmakt.....	8
3.2 Barns behov for tilknytning for å utforske og lære.....	9
3.3 Barnet som subjekt	10
3.4 Krenkelse og anerkjennelse	11
3.4.1 Krenkelse og grensesetting	12
3.5 Makt i sosial praksis	12
3.6 Ledelse.....	13
3.6.1 PYT modellen	14
4.0 Fremgangsmåte og metode.....	15
4.1 Kvalitativ metode.....	15
4.2 Intervju.....	16
4.3 Fokusgruppe	16
4.4 Ethiske overveielser.....	17
4.5 Gjennomføring av undersøkelsen	17
4.5.1 Transkripsjon av intervjuet	18
4.6 Kvalitets analyse	19
5.0 Analyse og drøfting	19

5.1 Barnehageloven	20
5.2 Barnet som subjekt	22
5.3 Krenkelse	24
5.3.1 Nødvendig og unødvendig maktbruk.....	25
5.3.2 Definisjonsmakt.	26
5.4 Ledelsesteori	27
5.4.1 Evner	27
5.4.2 Kulturen på avdelingen	28
5.4.3 PYT modellen	30
5.4.4 Barnehagelærerens arbeid	30
6.0 Oppsummering	31
7.0 Avslutning	32
Bibliografi	34
Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD	35
Vedlegg 2: Informasjonsskriv	36
Vedlegg 3: Intervjuguide.....	37
Vedlegg 4: Samtykkeskjema	39

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven ønsker vi å undersøke paragraf 41 og 43 i barnehageloven som omhandler krenkelse, og hvordan barnehagelæreren kan arbeide for å implementere denne loven gjennom pedagogisk praksis.

Grunnet det asymmetriske forholdet mellom ansatte og barn i barnehagen ønsker vi å se nærmere på hva definisjonsmakten har å si for tolking av krenkelse av barn. Vi ønsker også å se nærmere på hvordan subjektivering, anerkjennelse og tilknytningsteori kan fremme det psykososiale miljøet og motarbeide krenkelse i barnehagen. Videre ønsker vi også å trekke frem samhandlingsledelse gjennom et sosiokulturelt perspektiv, før vi gjennom teori og intervju av to barnehagelærere vil drøfte våre funn opp mot egne refleksjoner.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Krenkelse er et fenomen som kan observeres i de aller fleste barnehager. Vi har gjennom våre praksiser observert rutiner og situasjoner, der vi oppfatter at barn har blitt krenket av personalet. Våre erfaringer har ført til refleksjon og ettertanke av våre egne handlingsmønstre som fremtidige barnehagelærere. Disse refleksjonene har ført til at vi ønsket å undersøke dette videre.

Krenkelse i barnehagen er også et dagsaktuelt tema. Departementet har innført nye endringer i barnehageloven som skal bidra til å sikre et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Denne loven trådte i kraft 01.januar 2021. Gjennom oppgaven vår er det spesielt to paragrafer som vi har valgt å fokusere på, §41 og §43. Disse to utdragene viser tydelig at om barn opplever krenkelse i barnehagen, er barnehagelæreren pliktig til å gripe inn og følge opp med en tiltaksplan. Vi mener dette også stiller krav til hele personalets etiske ansvar rundt avdelingens virksomhet i barnehagen, som kanskje ikke alltid stemmer overens med dagens pedagogiske grunnsyn som vi ønsker å trekke frem; barnet som subjekt. Intensjonen med loven er tydelig, og det belyser også hvor viktig det er at ansatte i barnehagen ikke bare observerer og er kritiske til leke-miljøet og mobbing blant barna. Vi må også rette søkelyset mot de negative relasjonene som kan skapes av personalet rettet mot barna, og hvordan vår definisjonsmakt kan rettferdiggjøre krenkelse i barnehagen. Først da kan vi kanskje klare å forbedre det psykososiale barnehagemiljøet.

1.2 Avgrensning

Krenkelse i barnehagen er et komplekst tema. For å kontekstualisere og avgrense oppgaven vår, vil vi rette fokuset mot hvordan personalet og barnehagelærerens handlingsmønster og kommunikasjon kan oppleves som krenkende for barnet, om barnet som subjekt blir sett bort i fra. Som nevnt over vil vi fokusere på de nye paragrafene i barnehageloven, krenkelse, barnet som subjekt og barnehagelærerens som leder. Vi vil gjennom dette benytte oss av teori som vi mener er relevant for vår oppgave og som kan bidra til en større forståelse av problemstillingen vår.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Vi stiller derfor problemstillingen;

“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn i barnehagen?”

1.4 Sentrale begreper

Gjennom oppgaven vår vil begreper som krenkelse, definisjonsmakt, anerkjennelse, verdisyn og barnet som subjekt være sentrale. Når vi refererer til disse begrepene gjennom oppgaven, vil det være ut ifra disse forståelsene.

1.4.1 Krenkelse

For å forstå hva krenkelse kan være, ønsker vi å trekke frem Skau (2017) sin forståelse av begrepet, hun sier at vi må ta utgangspunkt i barnets egen opplevelse. Skau skildrer forskjellige typer krenkelse: psykisk og fysisk, som tar utgangspunkt i den utsatte og virkningen av de krenkende handlingene. Den psykiske krenkelsen kan for eksempel være latterliggjøring, sjikanering og «truing». Den fysiske krenkelsen oppstår gjennom ulike former for fysisk smerte og skade, som for eksempel seksuelle overgrep, eller slag (s. 113-114).

Innenfor dette har Skau (2017) også skildret aktive og passive, åpne og skjulte krenkelser. Hun skriver at det som skiller aktiv krenkelse fra passiv krenkelse er handling. Alle de ovennevnte formene for krenkelse kan forekomme innenfor profesjonelle sammenhenger. For å oppsummere dette handler krenkelse i bunn og grunn om følelsen den krenkede opplever (s.116).

1.4.2 Definisjonsmakt

Definisjonsmakt i barnehagen kan handle om den voksnes makt til å definere barns følelser. Om vi setter ord på deres følelser og opplevelser, eller om vi møter barnet, og lar barnet definere hvordan situasjonen oppleves, vil i denne sammenheng være viktig. Tholin (2018) siterer Berit Bae sin tolkning av begrepet: “Måten voksne svarer på barns kommunikasjon på, hvordan de setter ord på deres handlinger og opplevelser, hva de reagerer på og ikke - i disse situasjonene utøves definisjonsmakt” (Tholin, 2018, s.89).

1.4.3 Anerkjennelse

Anerkjennelse er et begrep som sees i sammenheng med krenkelse. Eidhamar og Leer-Salvessen trekker frem sosial filosofen Axel Honneth (2018) som skriver at det motsatte av krenkelse er anerkjennelse. Gjennom anerkjennelsesteorien beskriver Honneth at: “hvis vi ikke klarer å anerkjenne barna vi møter, som profesjonelle og som privatpersoner, krenker vi dem” (Eidhamar, Leer-Salvessen, 2018, s. 67).

1.4.4 Verdisyn

Verdisyn kan vektlegges ut ifra ulike perspektiver. Mathilde Torsøe setter søkelyset på: “Hva er definisjonen på en verdi” i en artikkel på forskning.no. Der siterer hun professor i psykologi ved UiT, Joar Vittersø. Hans definisjon ut ifra et psykologisk perspektiv handler om å prioritere det som er viktig og beskriver videre hvordan psykologien skiller mellom to former for verdi: verdiene man har som individ og verdiene vi deler med andre.

(<https://forskning.no/partner-uit-norges-arktiske-universitet/hva-er-definisjonen-pa-en-verdi/317989>)

Gjennom vår oppgave legger vi til grunn barnevernsloven sterke understreking om at de voksnes interesse må ikke få gå foran barnets (Eidhamar, Leer-Salvesen, 2018, s. 49). Altså barnets beste.

1.4.5 Barnet som subjekt

Vi tar også utgangspunkt i Berit Bae (2007) sin definisjon på barnet som subjekt.

«Å anerkjenne barn som subjekter, betyr å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser» (s.3).

1.5 Videre oppbygging av oppgaven

I denne bacheloroppgaven vil vi videre i kapittel 2.0 ta for oss styringsdokument som er relevant for problemstillingen vår. Dette gjør vi for å vise til bakgrunnen for de nye paragrafene i barnehageloven, og hvorfor dette er blitt aktualisert. Vi ønsker å trekke frem FNs barnekonvensjon, to paragrafer i barnehageloven og rammeplanen i denne sammenhengen. I kapittel 3.0 tar vi for oss teori som vi senere vil drøfte opp mot våre funn. Under kapittel 4.0 vil vi belyse vårt valg av metode, fremgangsmåte, gjennomføring av intervju og refleksjoner knyttet til dette. I kapittel 5.0 kommer fremstilling av funn og drøfting i forhold til teorien vi har valgt å bruke. Kapittel 6.0 oppsummerer oppgaven vår før vi i Kapittel 7.0 avslutter oppgaven vår.

2.0 Styringsdokumenter

I dette avsnittet vil vi legge frem styringsdokumenter som vi mener er relevant for vår oppgave, og som legger føringer for barnehagelærerens pedagogiske arbeid i barnehagen. Vi vil trekke frem FNs barnekonvensjon, den nye barnehageloven og rammeplanen.

2.1 FNs barnekonvensjon

Den 8. januar 1991 ratifiserte Norge barnekonvensjonen. Det betyr at regjeringen og Stortinget forplikter seg til å følge den opp. Denne avtalen innebærer at barn og unge under 18 år har et særskilt menneskevern. Den skal sikre at barn og unge har de samme rettighetene, uavhengig av hvem de er eller hvor de bor (<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/id2519764/>).

Ut ifra et historisk perspektiv kan vi knytte FNs barnekonvensjon opp til barnesynets aktualitet sett i barnehagesammenheng. Berit Bae (2007) har i sin artikkel «Å se barnet som subjekt» satt søkelys på viktigheten av barnesynet, og henviser til paradigmeskifte som kom etter FNs barnekonvensjon trådte i kraft. Barn fikk lovfestede rettigheter, som gjorde at barnesynet måtte endres.

2.2 Den nye barnehageloven

1.januar 2021 ble det innført en ny mobbelov i barnehagen som blant annet poengterer at vi er pliktige til å melde ifra hvis vi opplever at et barn blir mobbet eller krenket. I vår oppgave, vil vi ta for oss paragraf 41 og 43, som gjelder krenkelse fra voksne i barnehagen. Disse to paragrafene ønsker vi å se nærmere på for å tydeliggjøre barnehagelærerens lovfestede plikt i denne sammenhengen.

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna. [...] § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn. Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

[\(Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata\)](#)

2.3 Rammeplanen

Rammeplanen er et viktig føringsdokument som vi ønsker å sette søkelys på i denne sammenhengen. I rammeplanen trekkes det frem viktige verdier som «å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse, og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7).

Videre sier rammeplanen at “barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

I rammeplanen tydeliggjøres også verdigrunnlaget ved å trekke frem barnehageloven og FNs Barnekonvensjonen, og at disse skal følges opp. “Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som FNs konvensjon om barnets rettigheter” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s7).

3.0 Teoretisk forankring

Vi har valgt å ta for oss begrep som definisjonsmakt, tilknytning, barnet som subjekt, krenkelse, makt og ledelse som stikkord for de teoretiske perspektivene som vi legger til grunn for vår analyse. I avsnittet med definisjonsmakt har vi valgt å ta for oss Tholin (2018)

sin teori. Tholin siterer Bae (1996) som vi anser som en vesentlig person for vår oppgave (Bae 1996 i Tholin, s. 89). For å bevisstgjøre et eksempel på tilknytning har vi valgt å ta for oss trygghetssirkelen som Brandtzæg (2014) skriver om. Dette for å tydeliggjøre hva barnet trenger i en prosess for å utforske og lære. Videre har vi sett på Berit Bae (2007) sin artikkel om å se barnet som subjekt, for å få frem tydeligheten på hva det vil si for ansatte i barnehagen sitt barnesyn og hvilke konsekvenser det kan få hvis personalet objektiverer barn. Når det kommer til krenkelse, vil vi belyse Eidahamar og Leer-Salvesen (2018) som trekker frem anerkjennelse som det motsatte av krenking. Videre har vi valgt å ta for oss Skau (2017) sin fortolkning av hva krenkelse kan være, og hvordan dette kan oppstå under grensesetting med utgangspunkt i barnehagelæreren sin maktposisjon overfor barnet. Dette er en viktig del av vår analyse sett i sammenheng med barnehagehverdagen.

Når det kommer til makt har vi valgt å trekke frem Boge, Markhus, Moe og Ødegårds (2009) perspektiver. Boge et al. siterer Foucault (1999) som er en fransk filosof og idehistoriker som har hatt stor innflytelse innenfor flere fagfelt og som har hatt stor betydning i forskningen av makt. Videre når det kommer til makt ønsker vi å se på Larsen og Slåttens (2017) innfallsvinkel som belyser makt i forhold til sosialisering og oppdragelse.

I avsnittet om ledelse har vi valgt å sette søkelys på Ødegård og Røys (2018) samhandlingsledelse gjennom et sosiokulturelt læringsperspektiv, tolkning av relasjon i personalgruppen og ansvarsområder hvis en møter motstand i personalgruppen. Siste avsnitt handler om det pedagogiske verktøyet PYT (praktisk yrkest teori) som kan brukes for å skape refleksjon, diskusjon, og til analyse for ansatte i barnehagen. Her trekker vi også frem Wenche Aase (2013) sin teori om barnehagelæreren som rollemodell for medarbeiderne i barnehagen.

3.1 Definisjonsmakt

Barnets beste kommer frem i de aller fleste sammenhenger når vi snakker om barnehagen. Tholin (2018) skriver at for en barnehagelærer skal barnets beste alltid stå i fokus. Med dette sitatet fra Bae (1996) beskriver hun hvordan barnehagepersonell bør møte barnas opplevelse: “barn fortjener et personale som bemyndiger dem ved at deres opplevelse av seg selv, situasjonen og relasjonen møtes med ydmykhet og respekt” (s. 92).

Forholdet mellom barnehageansatte og barnet er asymmetrisk skriver Tholin i et sitat fra Bae. Noe som fører til at den ansatte automatisk får makt og myndighet ovenfor barnet. Hun

tydeliggjør at som barnehagelærer er det viktig å være bevisst på denne makten, og bruke den til barns beste. Dette handler om å skille mellom å ta ansvar for, eller ta ansvar fra barnet. Utsagn som “det er ikke noe å gråte for” og “det er ikke noe å være sint for” trekker hun frem som eksempel på definisjonsmakt i barnehagen. Slike sitater er gode eksempel på manglende respekt for barns subjektive opplevelse. Her definerer den voksne hva barnet har rett til å gråte for, eller bli sint for. Tholin (2018) siterer Bae (1996) som skriver at: “definisjonsmakt henspiller på at voksne er i en mektig posisjon vis-à-vis barn når det gjelder deres opplevelse av seg selv” (s. 92).

3.2 Barns behov for tilknytning for å utforske og lære.

For å kunne se nærmere på barnesyn og krenkelse har vi valgt å trekke frem viktigheten av trygge relasjoner og profesjonell omsorg. Med dette ønsker vi å understreke hvor viktig det er med felles grunnsyn og verdier i den rollen vi har som ansatte i barnehagen, for å styrke barns læringsprosess. Brandzæg (2014) har tatt for seg trygghetssirkelen som vi ønsker å belyse som eksempel for denne relasjonsbyggingen, og for å få en helhetlig forståelse av barnets dannelsesprosess.

Gjennom barndommen skal vi lære å bli kjent med oss selv, vår egen verdi og hvilke følelser vi har. Vi skal lære oss å mestre ting og hvordan vi skal være i sammen med andre. Brandzæg skriver at mye av denne læringen skjer gjennom hvordan vi blir behandlet av andre. Alle som arbeider i barnehage, har gjennom sitt samfunnsmandat et ansvar for å skape en barnehagehverdag som er best mulig for barna (Brandzæg, 2014).

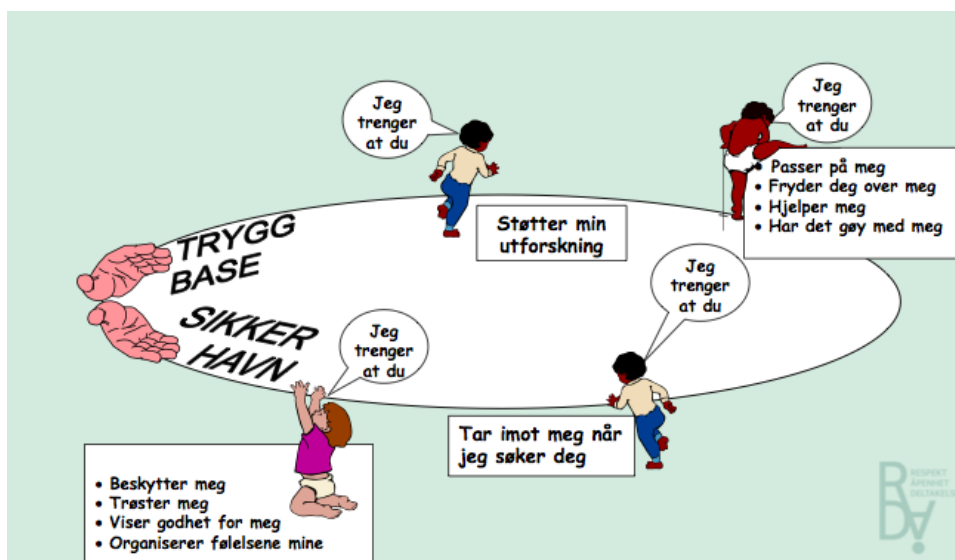
Vi kan se på barnehagen fra flere perspektiver, gjennom et pedagogisk perspektiv, et utdanningsperspektiv, men også et psykologisk perspektiv. Barna har behov for å bli møtt av personale som viser omsorg og trygghet.

Brandzæg skriver at profesjonell omsorg krever kunnskap. Båndet mellom foreldre og barn kommer i de fleste tilfeller naturlig, men å skulle skape et bånd og en relasjon til andre sine barn kommer ikke like naturlig og kunnskap får enn desto større rolle (Brandzæg 2014). Kunnskap om tilknytning og barns grunnleggende behov vil være til stor nytte i denne relasjonsbyggingen.

Vi ønsker derfor å sette søkelyset på trygghetssirkelen og Brandzæg teori som viser til at tilknytning og utforskning henger sammen. Hun skriver at: «tilknytning er barnets avhengighet og behov for beskyttelse og omsorg» (s. 17). Hun beskriver utforskning som at: «Det barnets selvstendighet og behov for å undersøke og mestre verden» (s. 17). Enklere

forklart handler dette om at barn trenger ro inni seg, for å være nysgjerrig på verden. Hun viste til trygghets sirkelen (TCS) som viser hvordan de grunnleggende behovene henger sammen (Brandzæg 2014).

Modellen som vi ser under viser i nedre del av sirkelen beskyttelsesbehovet/ tilknytningsbehovet, og hånden som er den sikre havn i form av en nær og trygg voksen. I øvre del av sirkelen ser vi barnets selvstendighet og utforskingstrang. Hånden øverst til venstre representerer også den voksne, men da som en trygg base for barnets utforsking. Dette representerer at barnet kan utforske i trygghet om at den voksne passer på (Brandzæg 2014).

Modellen er hentet fra: ([Tilknytning og tilknytningsvansker. Råd for foreldre, lærere og barnehageansatte](#) | [Psykiske problemer](#) | [Nyheter \(hjelp til hjelp.no\)](#))

Barnets behov og barnets vilje kan bli forstått på mange måter ut ifra hvem som ser barnet. Vi har valgt å se nærmere på hva det vil si å se barn som subjekt, og hvilket konsekvenser det kan få for barn dersom det objektiviseres.

3.3 Barnet som subjekt

Når vi setter søkelyset mot barnet som subjekt, blir det viktig for oss å trekke frem endringene som har skjedd i synet på barn de siste årene. Berit Bae (2007) skriver i sin artikkel at nyere forskning viser til viktigheten av å se barnet som subjekt. Viktigheten av bevisstgjøring rundt faglig kunnskap og holdninger blir trukket frem, og hvordan vi kan se og møte barn som subjekter i pedagogisk praksis (Bae, 2007).

Bae trekker frem det som Dion Sommer (2003) kalle paradigmeskifte når det gjelder synet på barn. Dette kan sees i forhold til at en har fått innsikt i flere fag når det gjelder synet på barn. Psykologi, sosiologi, pedagogikk og antropologi må sees i sammenheng, og er med på å endre synet vårt når det kommer til å se barnet som subjekt. Hun trekker frem at barn må sees som subjekter helt fra begynnelsen av livet, og ikke som objekter som skal påvirkes eller formes (Bae, 2017, s. 2). Som vi viser til over, gir FNs barnekonvensjon alle barn juridiske rettigheter, og viser gjennom dette at alle barn har samme verdi. Historisk sett var dette med på å endre synet på barn og starten på det mange av oss i dag tenker på som en selvfølgelighet, mye fordi vi har blitt mer bevisst og fått mer lærdom.

For å belyse viktigheten av å se barnet som subjekt, har vi valgt å se nærmere på hva som kan skje om vi objektiviserer barnet. Bae skriver at: «relasjonsmønster hvor barn møtes primært som objekt og med manglende respekt for deres opplevelse og perspektiv, fører til ulike varianter av psykiske forstyrrelser, kontaktløshet og svekket selvfølelse» (s.3). Hun trekker også frem at ut fra et gjensidighetsprinsipp på relasjonell utvikling, skapes lav selvfølelse, tvil og kontaktløshet i forhold til eget selv også vansker med å forstå og vise innlevelse i forhold til andre mennesker. Dette kan videre føre til hensynsløshet og mobbing (Bae, 2007).

3.4 Krenkelse og anerkjennelse

Vi ser på barnehagelovens bruk av begrepet krenkelse, og ønsker å trekke frem Eidhamar og Leer-Salvessen som belyser sosial filosofen Axel Honneth (2010) hvor han poengterer alvoret for anerkjennelse: "hvis vi ikke klarer å anerkjenne barna vi møter, som profesjonelle og som privatpersoner, krenker vi dem" (Honneth her i Eidhamar, Leer-Salvessen, 2018, s. 67).

Eidhamar og Leer-Salvessen viser til Morgenbladets intervju med Axel Honneth (2010) der han trekker frem anerkjennelsesnettet. Ut ifra Honneths teori om anerkjennelse, trekker de frem hva det kan føre til om et barn systematisk blir underkjent og aldri møtt med anerkjennelse:

Kritiske, dømmende blikk. Et avvisende kroppsspråk. Verbal kritikk. Det å leve i en familie eller på en arbeidsplass eller i en barnehage som ikke kan by på et anerkjennelses nettverk, bryter fort med individet. Det er farlig. Det kan produsere både sykdom og vold.

(Eidhamar, Leer-Salvessen, 2018, s. 65-66)

Gjennom anerkjennelse viser Honneth til de tre grunnleggende formene; Kjærlighet, respekt og ytelse. Han poengterer viktigheten av at det er gjennom disse tre formene at barnets selvrespekt, tro på egne evner og tillitt skapes. Ut ifra dette vektlegges det at om du blir møtt av omgivelser som tror på deg, vil dette øke muligheten for vekst og endring.

3.4.1 Krenkelse og grensesetting

I noen tilfeller ser personalet seg nødvendig til å utføre makt, noe som kan føre til at barn føler seg krenket. Skau (2017) skriver at i forholdet mellom barn og voksen, spesielt i barnehagen er grensesetting eller «stopping» nødvendig. Barn skal sosialiseres inn i en barnegruppe og lære seg hvordan man er blant andre.

I situasjoner der grensesetting er nødvendig, kan det oppstå krenkelser, men det behøver ikke være det. I dette forholdet ønsker vi å trekke frem makt og maktbalansen mellom barn og voksen. Videre skriver Skau: «den som blir utsatt for andres maktbruk, ofte har en god intuisjon for hva som ligger til grunn. Det som spiller en stor rolle her, i situasjoner som grensesetting eller «stopping», er om maktutøveren utøver makt for å avregere eget sinne eller frustrasjon, eller om det er for barnets beste» (s.122).

3.5 Makt i sosial praksis

Boge et al. (2016) har tatt for seg makt i omløp og skriver at makt trenger ikke være noe som noen utøver ovenfor andre. De siterer Foucault (1999) som skriver at:

Makt er overalt. Det skyldes ikke at den omfatter alt, det skyldes at den kommer fra alle steder. I denne tenkningen brukes maktbegrepet slik at makt forstås som innskrevet i all sosial praksis, i alle relasjoner, og er overalt. Det er altså ikke snakk om makt i betydning av overgrep.

(Boge, Markhus, Moe, & Ødegaard, 2009, s. 96)

Makt fra dette perspektivet er også noe Eidhamar og Leer- Salvessen (2018) trekker frem, ved å belyse hvordan makt blir brukt av barnehagepersonalet ovenfor barna gjennom hele arbeidsdagen, ut ifra et nødvendig perspektiv. De poengterer også viktigheten av hvordan denne makten må forvaltes på en etisk måte: “Det avgjørende er at maktbruken utøves til barnets beste og på en etisk reflektert måte som samsvarer med barnehagens overordnede verdier» (s.144).

Larsen og Slåtten (2017) ser på makt i forhold til sosialisering og oppdragelse, der barnehagelæreren utøver makt i sin posisjon i forhold til at barnehagen er en sosialiseringsarena, sett i lys av at oppdragelse inngår i sosialiseringsprosessen. Larsen og Slåtten siterer Strømøy (2015) som beskriver oppdragelse som frem-elsking av barnets iboende muligheter. Hun ser på oppdragelse som veiledning, der en veileder barnet til å utvikle god selvfølelse, egen identitet, kritisk sans og omsorg. Et annet perspektiv er hvis oppdragelse ses som forming av personlighet. Her formidler en hva som er rett og galt, og barnet «formes» innenfor en ramme av verdier og normer. I barnehagehverdagen kan sosialiseringsprosessen ses som maktutøvelse. De voksne er autoritetspersoner for barnet, de har makt til å definere normer og verdier (Slåtten & Larsen, 2017). Altså definisjonsmakt.

3.6 Ledelse

Ødegård og Røys (2018) trekker frem det komplekse kunnskapsgrunnlaget til barnehagelæreren og hvorfor dette er viktig, ved å belyse: «at den pedagogiske lederen må ha kunnskap både om hvordan barn lærer, og om hvordan medarbeiderne lærer» (s.61). Vi vil derfor i dette kapitlet legge frem sosiokulturell læringsteori, som vi mener vil være nyttig for barnehagelæreren i sitt ledelsesarbeid.

Om det sosiokulturelle perspektivet skriver Ødegård og Røys at det er samhandling, samspill og relasjon som legger føringer for ledelse av den pedagogiske virksomheten. Noe som omfatter både lederen, medarbeiderne, de kulturelle redskapene og mandatet.

Videre sier Ødegård og Røys at i barnehagen er det styrer og pedagogiske ledere som har den formelle lederposisjonen. Pedagogisk leder har ansvar for kvaliteten på det pedagogiske arbeidet, og har en formell posisjon som skal gi makt, men om denne posisjonen skal være produktiv avhenger av både lederen og medarbeiderne.

En kan møte motstand fra medarbeiderne. Gjennom vår oppgave vil det sees i sammenheng med holdninger og individuelle syn på barn. Ødegård og Røys skriver at: «vil det å utfordre motstanden kunne være med på å få frem ulike perspektiver, og først når perspektivene blir belyst, vil de være tilgjengelige for analyse, drøfting, forandring og eventuelle endringer» (s. 77). Ved motstand i personalgruppen er det pedagogisk leder som er ansvarlig for å informere medarbeiderne om hvilke forpliktelser lover og retningslinjer som ligger til grunn for barnehagen. Mandatet for drift av barnehagen er overordnet personlige behov.

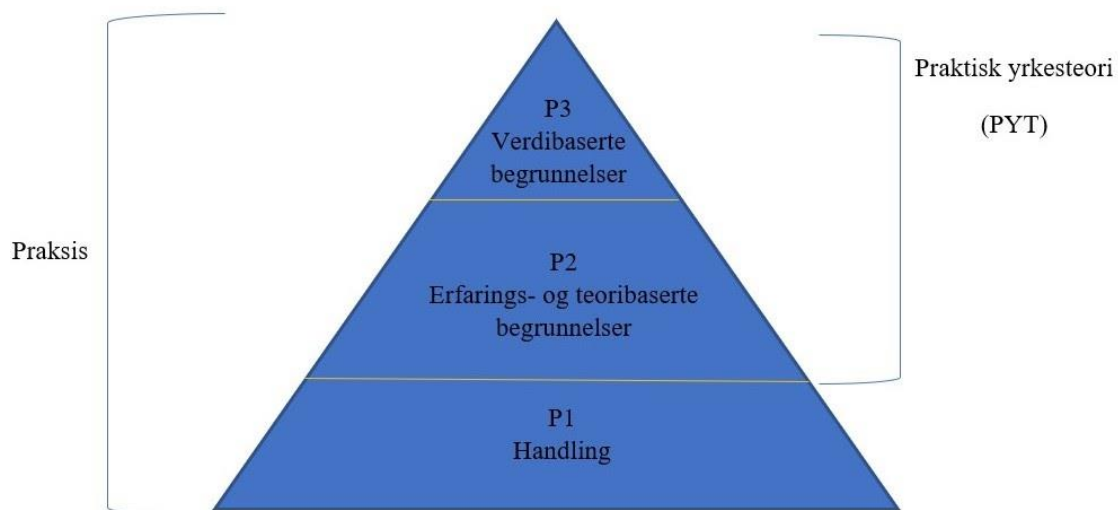
Relasjonen mellom pedagogisk leder og medarbeiderne har mye å si i denne sammenheng. Tillit og lojalitet er viktige nøkkelord i denne relasjonen. Det er grunnlaget for samhandling i

en personalgruppe. Tillit er ikke en stabil faktor og må jobbes med kontinuerlig. For å oppnå dette krever det at pedagogisk leder står frem som et godt eksempel, og at det er samsvar mellom tale og handling. Samtidig så er kompetanse, lojalitet og åpenhet viktige faktorer (Ødegård & Røys, 2018).

Som pedagogisk leder må en kartlegge, analysere, drøfte og eventuelt endre maktrelasjonene. For å gjøre dette trenger man ulike redskaper, et av de redskapene ønsker vi å trekke frem her.

3.6.1 PYT modellen

Refleksjon, vurdering og bevissthet er viktige deler av barnehagens grunnlag som en pedagogisk institusjon. Et nyttig verktøy for å rette et kritisk blikk på handlinger og begrunnelser, og for å nå det pedagogiske målet, kan være PYT modellen. PYT, eller praktisk yrkesteori, beskriver Ødegård og Røys (2018) som et nyttig kulturelt verktøy for å avdekke tanker og begrunnelser bak handling og bruke disse til videre analyse, refleksjon og diskusjon. “PYT kan dermed bidra til å rette et kritisk blikk på egen deltakelse slik at vi gjennom refleksjon kan justere og utvikle vår yrkeskompetanse og skape en lærende barnehage” (s. 93).

Praktisk yrkesteori, PYT. Egen laget modell, fra boka Å dra lasset sammen s. 92)

Videre beskriver Ødegård og Røys hvordan man kan praktisere denne modellen gjennom en samtale med personalet. Her handler det om å sette søkelys på spørreord som hva, hvorfor og hvordan. Når man bruker disse spørreordene, kan samtalen starte på P1 nivå hvor man

beskriver en handling, til P2 nivå gjennom faglige begrunnelser og refleksjon over egen handling, til P3 som kan bringe inn etisk, politisk eller verdibasert argumentasjon. “Gjennom samtalene og begrunnelser for handling kan den enkelte medarbeideren få hjelp til å vurdere egne handlinger i et kritisk perspektiv. Hensikten er å utvikle den enkeltes kompetanse og utvikle den lærende barnehagen” (Ødegård og Røys, 2018, s. 94).

For barnehagen som organisasjon er felles mål viktig for å nå den utviklingen barnehagen ønsker. Det starter gjerne allerede med en visjon som tydeliggjør hva den aktuelle barnehagen står for. Barnehagelæreren har den faglige kompetansen og skal videreformidle dette til sine medarbeidere, og har det overordnede ansvaret for at felles mål skal nåes. Wenche Aasen (2013) skriver om verdibasert ledelse som handler om lederens evne til å uttrykke en verdibasert visjon som kan skape et moralsk engasjement hos medarbeiderne. Hun skriver videre at i barnehagen blir verdiene vanligvis formidlet i handlingsvalgene en gjør. Det er den som har det pedagogiske ansvaret som bør gå frem som et godt eksempel, og være en god rollemodell for sine medarbeidere. Medarbeiderne observerer det barnehagelæreren gjør og kopierer dette, med veiledning på handlingsvalg kan dette gi mulighet til læring og utvikling av kompetanse. PYT modellen er et godt redskap som kan brukes i denne sammenhengen.

4.0 Fremgangsmåte og metode

Vi vil i dette avsnittet beskrive vårt valgt av metode, og våre erfaringer som studenter gjennom bachelorprosjektet.

Som tidligere beskrevet er vår problemstilling;

“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn i barnehagen?”

4.1 Kvalitativ metode

Da vi skulle undersøke hvilken metode det ville være nyttig for oss å bruke med denne problemstillingen, måtte vi vurdere hvilken metode som var best egnet. Vi visste at det var viktig for oss å få et innblikk i *hvordan* barnehagelærerne i praksis arbeider rundt krenkelse og de nye paragrafene i barnehageloven som er vist ovenfor, på en måte som gav oss utdypende svar og videre materiale. Vi valgte derfor å benytte oss av kvalitativ metode for å innhente den informasjonen som vi ønsket. “De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle” (Dalland, 2013, s. 112).

Vi har gjennom våre observasjoner i praksis opplevd at dette er et tema som det kan være utfordrende å diskutere innad i personalgruppen og generelt. Et av våre ønsker var å tydeliggjøre hva barnesynet vårt har å si for hvordan vi omgås barn, og gjennom felles verdisyn forhindre at personalet krenker barna i barnehagen. Det ble derfor viktig for oss å få et innblikk i hva barnehagelærerne tenker rundt samspill, barnesyn, den nye barnehageloven og hvordan de på deres avdeling arbeider med dette temaet. Vi valgte derfor intervju som metode for å innhente denne informasjonen.

4.2 Intervju

Intervju kan være med på å gi oss utdypende svar på spørsmål rundt praksis og erfaringer som grunnlag til materiale som vi videre kan arbeide med. “[...]intervju kan gi en dybde som observasjon ikke kan gi. Det kan også hjelpe oss ut av her-og-nå-situasjonen og kaste blikket fremover, eller kanskje tilbake til erfaringer som har vært viktige for den som blir intervjuet” (Løkken & Søbstad, 2011, s. 117).

Når vi hadde bestemt oss for intervju som metode, ble neste ledd å skape et informasjonsskriv (se vedlegg 2) som vi kunne sende ut til styrerne i forskjellige barnehager. I informasjonsskrivet påpekte vi at intervjupersonen skulle være utdannet barnehagelærer. Dette grunnet i at vårt fokus i intervjuet og problemstillingen, skulle være fra et barnehagelærer sitt perspektiv. Vi fikk kontakt med to barnehagelærere som ønsket å delta. Deres ønske var å gjennomføre intervjuet sammen. Selv om vi i utgangspunktet kunne tenkt oss å gjennomføre to ulike intervjuer, er det også viktig å møte intervjupersonene sine behov og skape en trygg ramme for dem. Vi ble derfor enige om å gjennomføre intervjuet som en fokusgruppe.

Før intervjuet hadde vi en samtale med dem, der de fikk mere konkret informasjon om hvordan intervjuet ville være, men også slik at vi kunne svare på spørsmål.

4.3 Fokusgruppe

Thagaard (2018) trekker frem gruppeintervju, ofte betegnet som fokusgruppe, og hvordan dette kan gi viktige innsikter i holdninger og meninger som er utbredt innenfor det feltet vi skal studere (s 92). Ut ifra Thagaard sin beskrivelse, vil vi derfor benytte oss av begrepet fokusgruppe gjennom teksten, selv om gruppen er på to intervjupersoner.

Fordelene med å gjennomføre intervjuet med en fokusgruppe, der intervjupersonene er fra samme barnehage, kan være at de ulike partene har kjennskap fra før som kan føre til at de er trygge på hverandre. Dette kan bidra til større åpenhet om tanker, holdninger og uenigheter,

og evt. kan gjøre at ulike synspunkter og holdninger kan komme tydeligere frem. Ulempen kan være at synspunktene som intervjupersonene kommer frem til, vil allerede være innarbeidet i arbeidskulturen deres, og svarene vil derfor være noe like og ikke gi et nytt perspektiv for hverandre. Likevel er hver person deltaker med sine verdier, holdninger og med sin opplevelse av sin livsverden og sannhet. "Personene som blir intervjuet, formulerer seg på måter som preges både av deres kulturelle omgivelser og av måten de har presentert seg selv på i tidligere situasjoner. Når intervjupersoner gjenforteller hendelser de har beskrevet før, gir de uttrykk for narrativer som de har beskrevet tidligere (Thagaard, 2018, s. 90). For at vi skal få så åpne svar som mulig, vil det være viktig at vi tilrettelegger, og viser med kroppsspråket at vi hører og tar på alvor det som formidles. Vi tok derfor etiske føringer på alvor i alle deler av prosjektet vårt.

4.4 Etiske overveielser

Gjennom denne prosessen, er det viktig at vi er respektfulle og lydhøre for hva intervjupersonene ønsker å formidle samt deres anonymitet. For å overholde de etiske overveielser og personvernet søkte vi til Norsk senter for forskningsdata slik personopplysningsloven plikter (Se vedlegg 1). Vi skrev en prosjektplan, samtykkeskjema (Se vedlegg 4) og intervjuguide (Se vedlegg 3). Intervjupersonene fikk også tilsendt informasjonsskriv, samtykkeskjema og intervjuguide før intervjuet. Dette var for å sikre personvernet til intervjupersonene, slik at de var klar over sine rettigheter og deltakelse, og for å følge de etiske føringene for gjennomføring av et slikt prosjekt.

Da vi skulle forberede oss til intervjuet var vi ekstra oppmerksomme på at intervjupersonenes deltakelse ikke på noen måte skulle få uheldige konsekvenser for dem. "Det er viktig at vi har respekt for intervju personens integritet, og viser hensyn til vedkommendes vurderinger, motiver og selvrespekt [...]. Det er ikke etisk forsvarlig hvis vi bidrar til å provosere intervjupersonens selvforståelse" (Thagaard, 2018, s.114).

Slik Thagaard beskriver de etiske perspektivene, måtte vi også ta i betraktning at intervjupersonene ikke skulle føle seg krenket eller at spørsmålene skulle rettes mot dem som person. Vi ønsket et innblikk i barnehagelærerens erfaringer og refleksjoner rundt tema. Vi brukte derfor også god tid på å formulere spørsmålene til intervjuet, slik at intervjupersonene ikke opplevde at vi undersøkte dem personlig, men profesjonen og deres innblikk i det.

4.5 Gjennomføring av undersøkelsen

Her vil vi beskrive gjennomføringen av intervjuet og hvilke erfaringer vi gjorde oss gjennom denne prosessen.

Da vi møtte opp til avtalen, ble vi vist inn til lunsjrommet hvor vi skulle gjennomføre intervjuet. Vi plasserte to stoler med god avstand fra oss ovenfor bordet, men vendt mot oss. Båndopptakeren lå på bordet. Før vi startet intervjuet, brukte vi et par minutter på lett prat rundt korona tiltak og svare på spørsmål. Dette tror vi bidro til å trygge intervjupersonene, og til å skape en myk start opp mot intervjuet. Lydopptaket varte 44:27 minutter.

Under intervjuet ble det raskt tydelig at vi hadde glemt å planlegge hvor mye vi skulle delta i samtaler rundt svarene. Vi var tydelige før intervjuet at vi ikke ønsket å gi svar eller bidra i samtale som kunne påvirke utfallet av spørsmålene. Vi ønsket at svarene skulle komme spontant eller med grunnlag fra egne tanker og perspektiv. Vår kommunikasjon gikk derfor mye i korte prober, kroppsspråk og mimikk som bekreftelse eller speiling av intervjupersonene. Selv om vi vekslet på hvem som stilte spørsmål, så vi i etterkant at det hadde vært bedre om vi hadde forberedt hvor mye vi selv skulle delta, og hvordan vi kunne delta i samtale uten å påvirke. Ut i intervjuet ble det tydelig at intervjupersonene ønsket mer fra oss, med tanke på svar og deltakelse i intervjuet. Siden dette var første gang vi gjennomførte et slikt intervju, vil dette være en god erfaring og ta med seg videre. En annen erfaring vi også fikk, var at hvordan vi reagerer på spørsmål, med prober eller i samtaler, vil på en eller måte påvirke intervjuet til en viss grad. Selv om vi ble observant på vår manglende deltakelse, vil vi tilføye at vi opplevde intervjupersonene som engasjerte, interesserte og villig til å åpne seg rundt sine refleksjoner. Vi opplevde ikke at intervjupersonene så like problematisk på vår deltakelse, selv om de også ønsket tydeligere deltakelse fra oss under intervjuet.

Selv om intervjupersonene fikk tilsendt like mye informasjon på forhånd, opplevde vi at de kom ulikt forberedt. Den ene personen i fokusgruppen var forberedt med notatbok, der spørsmål var besvart med notater. Vi opplevde her at denne personen var litt mere avhengig av notatene sine, som gjorde at svarene ikke kom så spontant, men som mere noe teoretiske svar. Den andre intervjupersonen hadde ikke forberedt seg på samme måte. Dette gjorde at vi opplevde at svarene kom mere spontant. Likevel tenker vi at fokusgruppen i sin helhet svarte ut ifra sine verdier og holdninger, og delte sine erfaringer med hverandre og oss.

4.5.1 Transkripsjon av intervjuet

Da vi skulle transkribere intervjuet, delte vi opp lydopptaket i to deler slik at vi kunne skrive hver vår del. Transkribering er skrevet så nøyaktig som vi klarte. En utfordring som vi opplevde begge to, var at det til tider kunne være vanskelig å høre hva som ble sagt. Vi måtte

gjennom hele lydklippet stoppe, høre og spille av, spole og høre igjen. Dette gjorde at det ble en tid krevende prosess. En annen erfaring vi fikk er hvor naturlig det er for oss voksne å fortsette på hverandre sine setninger, eller å anta at andre parter i samtalen skjønner hva vi tenker. Transkriberingen av dette intervjuet er så nøyaktig vi klarte, men kan oppleves som noe ufullstendige setninger når de er tatt ut av kontekst. I transkripsjon brukte vi fiktive navn, for å sikre anonymiteten.

4.6 Kvalitets analyse

Før vi skal drøfte våre funn, vil det være viktig at vi vurderer kvaliteten av prosjektet vårt. Slik Thagaard (2018) belyser dette grunnlaget for den forståelsen vi utvikler gjennom denne forskningsprosessen: "Reliabilitet, validitet og overførbarhet er sentrale begreper for å vurdere forsknings prosjektets troverdighet, og gir derfor også uttrykk for kvaliteten av prosjektet (s. 181). Ut ifra dette er det viktig at vi stiller oss spørsmål som; er forskningen pålitelig, gyldig og gjeldene i andre sammenhenger også?

Vi har kjennskap til intervjupersonene fra før, noe som kan ha betydning for svarene vi fikk og vår tolkning av funn. Men vi håper vi har klart å analysere intervjuet uten å la oss påvirke for mye av dette.

Som man kan se i vedleggene, har vi gjennom denne prosessen forandret vårt tema fra maktmisbruk til krenkelse. Vi tenker likevel at dette ikke vil ha for stor påvirkning for intervjupersonene og prosjektet, selv om analysen vår vil være fra et annet perspektiv.

Det er viktig å ta til betraktning at vi vil tolke kroppsspråk og svarene, ut ifra våre grunnlag. Det er store variasjoner i barnehager og personale. Det er mennesker sine handlinger og tolkninger vi analyserer, det vil derfor være viktig å ta i betraktning at våre funn ikke må generaliseres, selv om vi håper at våre funn også viser til profesjonens og temaets kompleksitet. Vi ser i etterkant at vi kunne innhentet flere opplysninger med et oppfølgings intervju, eller gått lenger inn i dybden på hvert spørsmål. Vi tenker likevel at vi har et realistisk syn på vår data, om vi tar begrensningene av vårt datamateriale med i vurderingen.

5.0 Analyse og drøfting

I analyse og drøftingskapittelet vil vi trekke frem vår analyse i samspill med intervjupersonenes utsagn. Vi har valgt å drøfte dette gjennom temabaserte inndelinger, hvor

vi drøfter analysen rundt egne refleksjoner, teori og øvrig litteratur, gjennom temaer som barnehageloven, barnet som subjekt, krenkelse og ledelsesperspektiver.

Vi har valgt å beholde originaltekst fra transkripsjonen i sitatene som vi viser til i analysen, for å bevare det autentiske og gi en helhetlig forståelse av hva som kom frem.

Intervjupersonene har fått fiktive navn for å bevare personvernet.

5.1 Barnehageloven

Paragraf 41 i barnehageloven sier at barnehagen ikke skal godta krenkelse som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Gjennom vår analyse kom det tydelig frem viktigheten av en lov i barnehagen som omhandler krenkelse. Både for å forhindre at krenkelse skjer, men også som et verktøy for å tydeliggjøre pliktene en har som barnehagelærer.

Line sier:

Men eg tenkjer jo at det er viktig på ein måte at det har komme. Fordi at barnehagen har jo ikkje hatt noko sant, skulen har jo hatt det. Men barnehagen har jo ikkje hatt ein sånn lov. Så det er greit å ha det lovfesta at det er, det er jo om dei har tenkt at det, at krenking det førekomer ikkje i barnehagen, at det begynna ikkje før dei er eldre.

Slik vi tolker dette mener Line at denne loven er en viktig påminnelse om at barn helt ned i barnehagealder kan oppleve krenkelse. Det er ikke noe nytt, men bevisstheten rundt det kommer tydeligere frem i en slik lov. Den voksnes handlinger påvirker barnet, og det er opp til den voksne å endre sine handlingsmønstre i møte med barnet, ikke endre barns opplevelsesverden. Tidligere har ikke barnets stemme hatt like mye å si i barnehagen som den har i dag. Vi tenker at rammeplanen en stor innvirkning på dette.

Barnehagen som Linda og Line er tilsett i, har i lengre tid arbeidet med det psykososiale miljøet i barnehagen, gjennom et prosjekt som heter inkluderende barnehagemiljø. Kommunale føringer bestemte at alle barnehagene i kommunen skulle gjennomføre dette prosjektet. Her har de satt søkelys på hvordan de kan forbedre barnehagemiljøet blant barn og voksne gjennom ulike metoder.

Linda og Line hevder at da den nye barnehageloven ble vedtatt, var de allerede godt rustet. Arbeidet rundt å implementere viktige punkter i den nye barnehageloven var allerede i gang. For vår del, som i utgangspunktet var interessert i å høre om hvordan en går inn og arbeider for å utvikle rutiner i sammenheng med en lovendring, måtte snu på innfallsvinkelen og undersøke dette fra et annet perspektiv.

Ettersom prosessen allerede var i gang, opplever Linda og Line at de ikke har hatt det samme behovet for å implementere denne loven. Slik de beskriver var rutiner allerede på plass, og de arbeider etter konkrete planer som er innarbeidet i personalgruppen. De forteller at selv om planen er klar, så betyr ikke det at arbeidet stopper der. En må inn og jobbe videre med tema, og evalueringen tar ikke slutt. Linda forteller:

Så eg føle liksom det at me hadde jobba veldig mykje, ikkje sånn rett, men altså jobba veldig mykje med detta her gjennom de to årena. Så eg føle jo at eg har opparbeida meg litt kompetanse. Ein kan aldri bli utlært, men ja eg føle da at me har godt fokus på da i barnehagekvardagen. Da e alltid nåke me kan bli bedre på.

Dette tolker vi som at de er reflekterte rundt egen kompetanse, og forstår viktigheten av at de ikke er utlært selv om de har hatt mye fokus på området. Arbeidet krever videre oppfølging og må være på agendaen med jevne mellomrom for å opprettholde den gode flyten de er inn i.

Krenkelse er et komplekst begrep. Vi ser gjennom intervjuet at Linda og Line er litt usikre på hva krenkelse begrepet innebærer. Det kommer frem at det kan være vanskelig å skille mellom krenkelse og mobbing. Vi stille oss kritiske til hva som kan skje, om begrepet krenkelse som barnehageloven referer til, blir for usikkert for barnehagepersonalet. Line forteller;

Da e veldig vanskeleg altså, kva er krenking, kva er mobbing? Da e litt sånn.... Eg prøver liksom å tenka at krenking det er på ein måte det du gjer som den andre på ein måte ikkje...Ja, altså eg tenkje at eg vil ikkje gjera noko i barnehagen som eg ville sagt at, som ikkje eg vil at nokon andre skal gjera mot mine born.

Sant altså, vist dei hadde komme heim og sagt at dei vaksne dei sei at eg må gjera sånn og sånn og dei kjefta på meg. Så tenke eg at om eg hadde då som mor tenkt at detta synes eg faktisk ikkje e greit. Då skal ikkje eg gjera da mot nokon andre. Så er det ein sånn her balansegang sant, nokon gongar.... ein krenka sikkert mykje meir enn me trur at me gjer! Det er liksom sånn her, veldig vanskeleg.

For å følge de pliktene en har som ansatt i barnehagen, krever en ny lov grundig gjennomgang for å oppnå felles forståelse. En begrepsavklaring mener vi kan være nyttig for å trygge personalet, for å skape en felles forståelse i arbeide mot å forhindre krenking. Dette er noe som Linda også trekker frem i intervjuet da hun sier:

Og så trur eg og at da e veldig viktig at sant, sånn som dei ulike barnehagena definere, ka dei legg i ordet krenkelse. For da trur eg e veldig ulikt. Ka tenke du liksom e

krenkelse. Og så trur eg at barn kan føla. Eg trur ein kan krenka ein unge uten å egentlig meina å krenka ein og sant?

Paragraf 43 i Barnehageloven (se s. 4 og 5) viser til skjerpet aktivitetsplikt og hvordan man skal gå frem om man opplever at et barn blir krenket av et personale. Vi ønsker å trekke frem at dette er viktig i arbeidet med å forbedre det psykososiale miljøet i barnehagen, men også for å sikre at barnas rettigheter blir møtt, og er en plikt. Men slik vi har nevnt over og analyserer dette, vil begrepet krenkelse være nødvendig å reflektere faglig over, og sette i system, skal en klare å implementere og gjennomføre denne loven i barnehagens arbeid.

Selv om barnehageloven også belyser eksempler av krenkelse i loven, er begrepet et komplekst fenomen. Slik Linda forteller og slik vi analyserer, kan personale i barnehagen krenke et barn på flere områder enn utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering slik paragrafene viser til i barnehageloven (2021). Vi ønsker å trekke frem Honneth (2018) sin belysning av anerkjennelsesnett, der han viser til viktigheten av å anerkjenne barnet, både som profesjonelle og som privatpersoner som en motpol til krenkelse. Dette er noe vi ser i sammenheng med Baes (2007) teori om hvordan vi møter barnet som et medmenneske, og som vi føler poengtere kompleksiteten av krenkelse.

Barnehagelæreren har med seg den faglige kunnskapen som profesjonsyrket legger føringer for, dette er kunnskap som barnehagelæreren må kontinuerlig arbeide med, for å opprettholde. Som vist ovenfor (se s. 4 og 5) er dette også noe barnehageloven poengterer ved å trekke frem hvordan barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

5.2 Barnet som subjekt

Slik rammeplanen har utviklet seg i samsvar med samfunnet og forskning rundt barnas psykiske helse, gjennom dette paradigmeskiftet som Dion Sommer (2003) henviser til, har barnet som subjekt også fått større plass i rammeplanen og viktigheten av barns rettigheter blitt sikret gjennom de nye paragrafene i barnehageloven. Linda og Line trekker også dette frem gjennom ulike spørsmål i intervjuet. Blant annet beskriver Linda sine tanker rundt dette slik;

No har jo ungene si stemme mykje meir å sei enn det var tidligere. Og da meina eg jo er flott. At ein tar ongene litt meir på alvor. Da ser me jo gjennom loven, rammeplanen og alt sånt som styre detta greiene her. Sååå.. eg tenke da med holdningane til oss voksne, og detta.. og med at me møte veldig mange med ulik bakgrunn. Og at ein på ein måte må sjå dei som et enkeltindivid då, med ulike forutsetninger.

Bae definerer hvordan man kan anerkjenne barnet som subjekt ved å anerkjenne deres rettigheter til egne tanker og følelser, og gjennom denne anerkjennelsen, forebygger krenking av barn (Bae, 2007). Linda trekker frem viktigheten med å møte barnets som et enkeltindivid og holdninger til de ansatte. De ansattes menneskesyn og verdisyn, tenker vi er kritisk viktig i arbeidet med å motarbeide krenkelse. Møter personalet barnet på en måte som ikke verdsetter barnets som subjekt, kan dette føre til ulike varianter av psykiske forstyrrelser, kontaktløshet og svekket selvfølelse (Bae, 2007).

Baes teori om objektivisering, mener vi viser til viktigheten av å møte barnet som subjekt, som en stor del av arbeidet mot å forbedre det psykososiale miljøet i barnehagen. Her trekker hun frem viktigheten av bevisstgjøring rundt faglig kunnskap og holdninger og hvordan vi kan møte barn som subjekter i pedagogisk praksis (Bae,2007). Videre tydeliggjøres dette med å trekke frem konsekvensene av objektivisering og hvordan dette kan føre til blant annet hensynsløshet og mobbing (Bae, 2007).

Så hvordan kan vi aktivt arbeide med å motarbeide krenkelse gjennom pedagogisk praksis? Linda og Line viser til begreper som respekt og anerkjennelse, noe som også Eidhamer og Leer-Salvesen viser til. Deres teori belyser begrepet anerkjennelse som det motsatte av krenkelse. Om barnet lever i en kultur som ikke byr på et anerkjennelsesnettverk, bryter dette med individet. Det er farlig (Eidhamer, Leer-Salvessen, 2018).

Vi tenker at anerkjennelse i praksis handler om hvordan vi kan se og støtte barns følelser gjennom barnehagehverdagen. Noe som også rammeplanen tydeliggjør ved å trekke frem at barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Dette er også noe Line beskriver ved å trekke frem;

Eg kan ikkje sei so masse ant lurt, men eg e jo enig i da, detta her at du ser barnet og møte dei dar og ser ka dei treng, og legge til rette for da. Og da og med omsorg. Da e mykje omsorg da med anerkjennelse i løpet av dagen. Da e liksom nåke av da viktigaste. Da at dei går heim og føle at dei voksne har sett meg og at eg e verdt nåke. Dei synst da e kjekt at eg kjem og er her.

Vi tenke også at for å kunne anerkjenne barnet, kreves det profesjonell kunnskap om tilknytning. Brandzæg (2014) viser til trygghets sirkel og hvordan denne relasjonsbyggingen kan være viktig, for å få en helhetlig forståelse av barnets dannelsesprosess. Gjennom denne modellen, trekkes beskyttelsesbehovet og tilknytningsbehovet frem gjennom en hånd som skal visualisere den sikre havn i form av en nær og trygg voksen. Slik vi tolker dette, støtter det opp våre refleksjoner om at kulturen i barnehagen, personalets verdisyn og kunnskapsgrunnlag, er et viktig perspektiv i barnehagelærerens arbeid mot krenkelse i barnehagen.

5.3 Krenkelse

Gjennom spørsmålet om hva Linda og Line legger i begrepet krenkelse, viser de til handlinger, verbalt eller non verbal kommunikasjon eller handlinger som gjør at barn kan føle seg underlegen. De nevner også bruken av makt som krenkelse, om maktbruk forvaltes på en måte som gjør at barnet kan føler seg stigmatisert, og forklarer videre viktigheten av bevisstgjøring og kunnskap gjennom unødvendig og nødvendig maktbruk.

Line forteller om etiske dilemmaer rundt krenkelse som de av og til opplever å stå overfor, Line beskriver dette som;

Du har kanskje noen som leker på et rom, og så har du en annen som komme og gjer et eller annet, sant. Og så okei... No må ikkje du slå og sparka dei, for då kan ikke du være der med dei, sant. Og så etter tiende gangen så tar du kanskje han ut. Og så føler han seg krenket fordi at han vart tatt ut, får ikke være med de andre sant. Å bli ekskludert og utestengt fra de andre i leiken. Samtidig har du de som blir krenket på ein måte fordi at den andre slår og dytter på dem. Så det blir veldig mange sånne omsyn sant. Å bli tatt vekk og utestengt fra leken, det er jo en krenkelse, så det er veldig sånn der..

Linda fullfører Line sin setning ved å svare:

men samtidig så er det kanskje en nødvendighet.

Der Line sier seg enig:

ja det er det, men det er en veldig balansegang. Kortid er det nødvendig, kunne jeg gjort det på en annen måte, det er veldig sånn, veldig vanskeleg. Det er et veldig vanskelig tema.

I dette eksempelet trekker de frem ulike perspektiver som det kan diskuteres rundt. Men det vi ønsker å sette søkelys på er utfordringen ved at barnet i denne sammenhengen kan oppleve å bli krenket, om de tar barnet ut av leken, men samtidig kan de andre barna bli krenket av at dette barnet slår og sparker. Dette er dilemmaer som vi tror speiler de fleste barnegrupper og utfordringer som barnehagelærere og personalgruppen ellers står jevnlig over.

I barnehagen er det personalet som står i en makt posisjon, slik det bør være. Dette er makt som det er nødvendig å reflektere etisk over, slik Slåtten og Larsen (2017) referer til. Det handler om sosialisering og oppdragelse, som en fremelsking av barnets iboende muligheter. I episoder som Linda og Line reflekterer rundt kan den voksnes maktbruk sees i sammenheng som en nødvendig og viktig del av barnets sosialisering og dannelses grunnlag. Slik vi ser det vil det være nødvendig å sikre at barnets opplevelse og følelser blitt tatt på alvor. Tar man et barn ut av leken, uten å møte barnets behov, mener vi kan få motsatt effekt, noe som ikke vil bidra positivt til det psykososiale miljøet. Dette er også noe Axel Honneth (2010) viser til ved å poengtere at om vi ikke anerkjenner barna som profesjonelle og som privatpersoner, krenker vi dem.

5.3.1 Nødvendig og unødvendig maktbruk

I eksempelet over ønsker vi å vise til Skau sin teori der han sier at grensesetting eller “stopping” er nødvendig. I dette tilfellet var det nødvendig å stoppe barnet, dette mener vi handler om sosialiseringprosessen. I verste fall kan dette barnet oppleve å bli avvist av de andre barna hvis dette er et handlingsmønster som får utvikle seg. Slik vi tolker situasjonen trenger dette barnet støtte i hvordan en skal være med andre. Da kan det bli enklere for barnet å møte aksept fra de andre barna i leke situasjoner senere.

Vi ønsker å trekke frem et annet synspunkt som kan vise til forståelsen av nødvendig maktbruk, men som også viser til det etiske skjønnet og til viktigheten av bevisstgjøring og evaluering i det pedagogiske arbeidet. Linda forteller;

...og at en onge kan føle seg krenka, ja det vil eg nok tru at han kan gjera. Sjølv om da er nødvendige handlinga som me voksne gjer. Da e bevisstgjøring, da e detta med kunnskap, bevisstgjøring rundt ka me gjør, og ta da opp til diskusjon og evaluering i kvardagen.

Man kan analysere disse eksemplene for å se hvordan barnets behov kan bli møtt på en bedre måte. Men vi tenker at uansett hvilke utfordringer barnet står overfor, er det viktig å møte barnets følelser. En samtale med barnet i ettertid tenker vi vil være en vesentlig faktor for om

barnet opplever dette som en krenkelse eller som anerkjennelse av barnets følelser. Gjennom nødvendig maktbruk kan det oppstå situasjoner som kan oppleves som krenkende for barna. Slik Skau (2017) viser til vil det være avgjørende i slike situasjoner om det er for barnets beste.

5.3.2 Definisjonsmakt.

Hvem er det som egentlig har makten for å definere hva som er krenkelse av barnas opplevelser i barnehagen? Vi stiller oss kritiske til hvordan krenkelse ofte kan bli definert ut fra den voksnes maktposisjon i barnehagen. Linda og Line viser til flere barneperspektiv gjennom intervjuet, likevel tenker vi det er viktig at barnehagelæreren er bevisst på sin definisjonsmakt, og at det ikke er den voksne som skal definere barnets følelser og opplevelse. Vi mener dette viser til hvor viktig det er å forvalte denne makten med respekt for individet, slik at barnas subjektive opplevelse ikke blir krenket, noe som også Berit Bae sin teori om definisjonsmakt viser til (Tholin, 2018).

Som Tholin sier må barnets beste være i fokus, dette er underliggende for barnehageloven og rammeplanen. For å sikre barnets beste mener vi teorien om tilknytting er viktig.

Barnehagepersonalet må ha kunnskap om hva barn trenger i utviklingsprosessen.

Begrep som barnets beste og krenkelse blir ofte definert av voksne. Vi ser at det er klart at en felles definisjon vil være nyttig, men dette er også et begrep som kan defineres fra ulike perspektiver. Slik vi ser det, handler dette om hva barnet føler, og barnets opplevelse. Linda sier:

ja... men altså det er litt sånn på kva me legg i det. Kva er akkurat det begrepet. Så eg synest krenking er eit bedre begrep i barnehagen. Men det er jo litt ut etter kva eg legg i dei tinga. Derfor er det så viktig å finna definisjonen.

Vi ønsker å trekke frem dette for å poengtere definisjonsmakten. Selv om personalet har funnet en definisjon på krenkelse som de arbeider etter, vil det være ulikt for barna hva de opplever som en krenkelse. Tholin sin teori om hvordan vi bør møte barna blir i denne sammenheng viktig. "Barn fortjener et personale som bemyndiger dem ved at deres opplevelse av seg selv, situasjonen og relasjonen møtes med ydmykhet og respekt" (Tholin 2018, s 92). Vi bør anerkjenne barnas opplevelser, uansett om vi er i stand til å forstå den eller ikke. Opplever vi at et barn er trist eller sint, bør vi unngå å definere om dette er noe å gråte for eller ikke, slik Tholin (2018) referer til.

5.4 Ledelsesteori

Vi vil gjennom dette avsnittet legge til side barneperspektivet, og trekker frem medarbeiderne og barnehagelæreren som leder. Det vil vi gjøre gjennom temaene som omhandlet evner, kulturen for åpenhet, PYT modellen (se side 12) og intervjupersonenes refleksjoner rundt hvordan de mener barnehagelærerne kan arbeide for å øke bevisstheten rundt krenkelse i barnehagen.

5.4.1 Evner

På spørsmålet som omhandler nyttige evner som de mente barnehagelæreren bør ha når en skal arbeide med et tema som krenkelse, blir begreper som kunnskap, mot og tydelighet poengtert. Linda sier:

nei, eg tenke jo litt detta.. ut i fra meg egen... tenke jo at ein må ha kunnskap om temaet. Da trur eg e veldig viktig. Også, da å tørre å ta opp tema til diskusjon. For eksempel på eit avdelingsmøte. Elles og kan jenna ha fokus på da i jevne mellomrom. Og ikkje berre på avdelingsmøte, men viktig jenna å ta da på personalmøte. Og tenke sånn å være, tenke å være tydelig.

En annen evne som kommer frem i dette spørsmålet er å tre frem som et godt eksempel, rollemodell, for sine medarbeidere. Linda og Line hadde en dialog på dette i intervjuet;

Linda sier:

og litt sånn at ein må vera litt bevisst å tenka øve dine egne holdninga og dine egne meininga. Og ka gjer eg. Og ka seie eg på ein måte utad. Både, sann at da må ein på ein måte som ledar. At du kan vidareføra det til dei andre. Og forvalta da øve ungene. Og at da gjer. Gå foran som eit godt eksempel Line! Rett og slett! Da e ikkje alltid lett.

Line svarer:

Nei da er ikkje lett alltid! Ein må prøva, men da e ikkje alltid. Sånn at, og at du på ein måte då e da kanskje litt enklere å veileda. Og trur du har litt meira sånn her tyngde og autoritet om du skal måtte gå inn og sei huska du når du gjorde sånn og sånn i den situasjonen, sant altså. Men oppføre du deg heilt som ein idiot sjølv, so e da kanskje ikkje så veldig mykje vits i då?

Vi tolker dette som at hvis veiledningen skal være god, må en ha tillit i personalgruppen, ved å vise faglig tyngde, og ved å vise i sine handlinger at en gjennomfører det en sier. Ødegård

og Røys (2018) sin teori om relasjon mellom pedagogisk leder og medarbeiderne støtter opp under dette. De sier at det må være samsvar mellom tale og handling.

Man kan med andre ord si at: om en barnehagelærer ikke oppnår tillit, er usikker og ikke det er samsvarer mellom tale og handling, vil det være vanskelig å nå inn til en medarbeider for å gi veiledning. Dette kan skape en konflikt som fører til lite utvikling av personalet, og kan skaper usikkerhet i både barnegruppa og personalet. Barnehagepersonell som skal jobbe med viktige tema som krenkelse, trenger gode, tydelige rollemodeller. Her ønske vi å belyse Aase sin teori om gode rollemodeller, der barnehagelæreren blir observert og medarbeiderne kopierer det. Vi opplever at dette er noe intervjupersonene er bevisst på, og som kommer tydelig frem i neste spørsmål.

5.4.2 Kulturen på avdelingen

På spørsmålet som omhandler kulturen for åpenhet blant personalgruppen, viser Linda og Line til bevissthet av sine handlinger og støtte for hverandre. Line forteller:

Eg synst ikkje alltid da e lika kjekt om ho Linda sei at da som du gjorde bort på disso, da kunne du kanskje gjort på ein an måte. Da e jo ikkje nåke kjekt å få ein sånn tilbakemelding, men da gjer jo og at nei, kanskje ikkje, eg burde selvfølgelig heller gjort sånn og sånn. Men du lære jo masse av da då. Så tenke du deg kanskje om to ganga før du gjer nåke lignandes igjen.

Dette mener vi viser til Ødegard og Røys teori om samhandlingsledelse og læring blant personalet gjennom et sosiokulturelt perspektiv (Ødegård & Røys, 2018). Slik vi analyserer dette beskriver Linda og Line at de opplever at personalet har stort læringsutbytte av å støtte hverandre og dele refleksjoner, noe som også bidrar til en åpen kultur for deling på avdelingen.

Gjennom barnehagelærerens arbeid med medarbeiderne tenker vi at åpenhet og kommunikasjon er viktig. Kommunikasjon kan skape konflikter og uenighet om medarbeiderne ikke føler seg forstått eller respektert, men det kan også føre til refleksjon over egen handling og øke kvaliteten i det pedagogiske arbeidet. Ødegård og Røys trekker også frem samhandlingsledelse gjennom et sosiokulturelt perspektiv og hvordan dette omfatter lederen, medarbeiderne, mandatet og de kulturelle redskapene (Ødegård & Røys, 2018).

Vi ser gjennom vår analyse, at det skaper også en viss usikker rundt å ha slike samtaler. De fleste ønsker å arbeide i et godt arbeidsmiljø der tonen med medarbeiderne er positiv og skapet et godt arbeidsmiljø. Utfordringen de trekker frem blant dette, kan også vise til

hvordan personalet i noen tilfeller kan unngå å si noe om personalet sine handlinger ikke har møtt barns rettigheter, til fordel for å bevare sine egne behov. Et behov for et godt arbeidsmiljø.

..da e jo lett å sitte å sei ka ein skal gjera og korleis ein bør gjera det. Også var det å gjennomføra da då, for at du er jo.. du likar jo dei du jobber med. Og du vil jo ikkje at dei skal misforstå sant?

Vi forstår at slike situasjoner kan oppstå, og vil utfordre barnehagelæreren etisk. Men vi tenker også at det er viktig for barnehagelæreren i slike tilfeller å huske på sine forpliktelser til lover, retningslinjer og ikke minst for barnet. Mandatet er overordnet personlige behov. Ødegård og Røys (2018) trekker frem hvordan tillit og lojalitet og åpenhet er grunnlaget for samhandling i personalgruppen. Ut ifra dette tenker vi at det vil være en faktor om barnehagelæreren går frem som et godt eksempel, viser til forståelse, åpenhet gjennom konstruktive dialoger og respekt for hverandre og barnet.

Noe som Line også viser til. Hun trekker frem hvordan personalet kan gjennom avdelingsmøte lage tid til drøfting av situasjoner som kan knyttes til krenkelse:

Så tenkjer eg jo det at sånn som eg, eller me som pedagogiske leiarar og alle vaksne har jo ei plikt, faktisk tenkjer eg til å gripa inn og, ja men eg vil... er det ikkje ein sånn... det er jo veldig skjelden at det er så alvorleg at ein må gå inn, og det har eg aldri opplevd, men det kan jo vera såne her at, som sagt at detta kunne våre løyst på ein an måte, at ein kan liksom ta da i etterkant. Så er det jo det at ein må prata med, hvis det er heilt sånn direkte, så bør ein jo kanskje gå å prata med vedkommande i etterkant av situasjonen, hvis det er noko heilt spesielt. Og så tenkjer eg at ein kan jo ta det litt på, altså kanskje ein av tinga kunne vera at dei hadde fått, at me skal diskutera krenking på neste avdelingsmøte. Tenka meir på situasjonar som de ville gjort annleis. For eksempel at ein kan ta såne ting opp meir på eit avdelingsmøte. Og så hvis det er noko spesielt med ein person, tenkjer eg at då tar du det med dei. Og så er det og sånn at du... styrar skal jo og veta om dei tinga dar og så ja, du skal jo gi beskjed til næraste leiar, men da blir jo og, eg tenke at det litt i forhold til kor stor overtredelse det er, tenke jo eg. At det er eit litt skjønns spørsmål og...

Her trekker Line frem noe som også står i paragraf 43 i barnehageloven: «dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren» (2021). Det som er viktig å nevne i denne sammenhengen er at graden av krenkelse helt klart må sees i sammenheng med om styrer bør varsles.

5.4.3 PYT modellen

Slik vi analyserer dette er personalets refleksjon og bevissthet over egne handlinger og væremåte, i samhandling med medarbeiderne en nøkkel i arbeidet mot å forbedre det psykososiale miljøet i barnehagen.

Dette er også noe Ødegård og Røys viser til gjennom PYT modellen. PYT modellen kan være et nyttig veilednings verktøy å bruke i situasjoner hvor man ser at personalets handlinger eller maktposisjon blir forvaltet på en måte som ikke møter barnas rettigheter til egne tanker, følelser eller med respekt for enkeltindividet (Ødegård & Røys, 2018). Slik Ødegård og Røys trekker frem, kan dette bidra til vurdering av egne handlinger i et kritisk perspektiv, som også kan bidra til å kvalitetssikre det pedagogiske arbeidet, som en del av den lærende barnehagen (Ødegård & Røys, 2018).

Vi ønsker derfor å trekke frem Line sin fortelling igjen, hvor hun viser til hvordan personalet kommuniserer med hverandre:

Eg synst ikkje alltid da e lika kjekt om ho Linda sei at da som du gjorde bort på disso, da kunne du kanskje gjort på ein an måte. Da e jo ikkje nåke kjekt å få ein sånn tilbakemelding, men da gjer jo og at, nei kanskje ikkje, eg burde selvfølgelig heller gjort sånn og sånn. Men du lære jo masse av da då. Så tenke du deg kanskje om to ganga før du gjer nåke lignandes igjen.

Selv om Linda og Line beskriver sin kultur på avdelingen som åpen og at det er mulig å komme med tilbakemeldinger, mener vi at det ville vært også konstruktivt å benytte seg av de tre spørreordene gjennom en samtale, som PYT modellen vektlegger. Tilbakemeldinger som vi ser over i eksempelet og som Line beskriver det, mener vi gir en tydelig beskjed og grunnlag for videre refleksjon. Men den bidra lite til faglig og teori baserte begrunnelser og refleksjoner, noe som vi mener vil være viktig i arbeidet mot krenkelse i pedagogisk praksis, utviklings av den enkeltes kompetanse og utvikling som en del av den lærende barnehagen.

5.4.4 Barnehagelærerens arbeid

På spørsmålet som omhandler hvordan Linda og Line tenker at barnehagelæreren kan arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenkelse, viser Linda og Line til hvordan kontinuitet er viktig.

Line forteller:

At det er eit fokusområde sant, at ein tar opp situasjonar sånn med jevne mellomrom. At ein snakkar om det både på personalmøte og avdelingsmøte som me gjer. Me har planar på kva me på ein måte gjer i ulike situasjonar. Enten det er vaksne som krenkar barn eller det er barn som krenka barn eller kva det er. Men at ein på ein måte er bevisst på det og at det er aktiv jobbing, og at det ikkje berre er sånn at no er det komme ny lov, så då jobbar me med det i 3 mnd, og så gløymer me det. Så eg trur det at me berre er bevisst på det heile tida, har det litt i bakhovudet.

Linda bekrefter dette, og forteller videre om viktigheten av planer og at eller er bevisst hva en jobber med:

Eg tenke jo det at det er ikkje så mykje ant enn det som du sei. Det er jo det med at ein har kunnskap om tema og har fokus på da. Og da å ha det oppe med jevne mellomrom i ulike fora i barnehagen tenkjer eg. Ha gode planar er veldig viktig. Og så er det ein an ting, at alle er kjent med det og veit kva skal me gjera når sånne ting oppstår.

Her forteller de at det er viktig med kunnskap om temaet, og hvordan man må dele denne kunnskapen på en måte som bidrar til at personalgruppen blir bevisst rundt sitt arbeid i barnehagen. Det som vi tenker i ettertid er at en kan være bevisst sine egne handlinger, men en må være motivert for å gjøre endringer.

Dette skriver også Wenche Aase om når hun trekker frem verdibasert ledelse. Hun sier at lederen må ha evner som skaper et moralsk engasjement hos medarbeiderne.

Klarer barnehagelæreren å motivere, skape mestring og aktivt arbeide med kompetanseutvikling i barnehagen, på en slik måte at personalet blir reflektert, og bevisst rundt seg selv som rollemodell og som en viktig brikke i barnas dannelsesprosess, mener vi kan være med på å bidra til større bevissthet og åpenhet rundt tema.

6.0 Oppsummering

I dag har alle barna i Norge en mobbelov, fra de starter i barnehagen og til de er 18 år. Paragraf 41 og 43 i barnehageloven plikter de som arbeider i barnehagesektoren å jobbe med mobbing og krenkelse for å forbedre det psykososiale miljøet. Intensjonen med disse paragrafene er av største viktighet for å sikre barns rettigheter i barnehagen. Men vi tenker også at det er viktig at barnehagene går inn og arbeider med forståelsen av begrepet krenkelse, som er et komplekst begrep.

For å forstå hvordan barnehagepersonale kan arbeide i praksis for å unngå krenkelse av barn har vi kommet frem til at det vil være nyttig at barnehagelæreren og personalet ellers har kunnskap om barnet som subjekt og bevissthet på eget barnesyn. Vi ser også at kunnskap om tilknytningsteori og anerkjennelse kan bidra til å styrke barnas fremtidige helse og forbedre det psykososiale miljøet gjennom positiv relasjonsbygging til personalet.

Gjennom vår drøfting kom vi også frem til at barn i noen tilfeller kan oppleve å bli krenket av personalet ved maktbruk i situasjoner eller etiske dilemma der personalet vurderer hva som er det beste for barnet og sett i lyset av subjektive oppfattelser av sosialiseringprosesser. Dette

er et viktig perspektiv der kunnskap om definisjonsmakt, bevissthet av etisk skjønn og evaluering sees i sammenheng.

Ut ifra vår analyse, mener vi at det også vil være nyttig at barnehagelæreren har kunnskap om *samhandlingsteori og veiledning*. Vi ser at god kommunikasjon og støtte blant personalgruppen, kan bidra til å unngå krenkelse om personalet opplever situasjoner som de oppfatter som utfordrende. For at veisøkeren skal være mottagelig for veiledning, har vi kommet frem til at tillit og gode rollemodeller er nøkkelfaktorer. Her kan PYT modellen være et nyttig verktøy, da dette kan bidra til å skape refleksjoner og til faglige og teoribaserte begrunnelser, noe som kan øke kvaliteten på avdelingen.

7.0 Avslutning

I denne oppgaven har vi gjennom teori, intervju og drøfting svart på problemstillingen;

“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn i barnehagen?”

Gjennom intervjuet opplever vi at intervjupersonene har omfattende kunnskap om krenkelse i barnehagen, og at dette er noe det arbeides aktivt med i praksis. Vi stiller oss likevel kritiske til konsekvensen av begrepet *krenkelse* i barnehageloven, da det kommer frem at dette oppleves som et komplekst begrep. Slik vi ser det vil det være nyttig for barnehagelæreren å ha kunnskap om *anerkjennelse, barnet som subjekt, definisjonsmakt og tilknytningsteori*, for å styrke bevisstheten rundt krenkelse av barn i barnehagen, slik paragraf 41 og 43 viser til. Vår oppfattelse er også at barnehagelærerens kunnskapsformidling i samspill med personalet ellers, kan påvirke dette arbeidet. Gjennom *tillitt, respekt, god kommunikasjon og nyttige verktøy*, kan barnehagelæreren øke bevisstheten og kunnskapen rundt krenkelse gjennom personalet som en del av den lærende barnehagen. Det krever åpenhet, mot og bevisstgjøring i personalgruppen. Mot til å ta barnets side og sikre barnets beste fremfor egne følelser.

Ut ifra dette vil vi si at vårt hovedfunn er: barnehagelæreren og barnehagesektoren bør arbeide for å sikre barns rettigheten gjennom de nye paragrafene i barnehageloven, ved å øke bevisstheten rundt begrepet krenkelse. Krenkelse sett fra enkeltindividets perspektiv og ikke egen oppfattelse.

Gjennom denne prosess ser vi at det kunne vært interessant å undersøke videre rundt etiske dilemma hvor barns rettigheter ikke blir møtt, og hvilke konsekvenser det kan medføre.

Arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært en lærerik prosess som har skapt frustrasjon, men også et læringsutbytte som vi håper vi kan ta med oss videre ut i arbeidslivet som kommende barnehagelærere.

Avslutningsvis håper vi at denne oppgaven kan føre til refleksjon over eget handlingsmønster og en større forståelse for hva som kan ligge i det komplekse begrepet, krenkelse.

Bibliografi

- Bae, B. (2007, Januar 10). *Regjeringen.no*. Hentet fra Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvens/id440489/>
- Boge, M., Markhus, G., Moe, R., & Ødegaard, E. E. (2009). *Læring gjennom veiledning*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.
- Brandzæg, I. (2014). *Å se barnet innenfra- hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS Oslo.
- Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Eidhamar, L. G., & Leer-Salvesen, P. (2017). *nesten som deg selv barn og etikk* (5. utg.). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Skau, G. M. (2017). *Mellom makt og hjelp: om det flertydelige forholdet mellom klient og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Slåtten, M. V., & Larsen, A. K. (2017). *En bok om oppvekst*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Søbstad, F., & Løkken, G. (2011). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse- En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Tholin, K. R. (2018). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.
- Ødegård, E., & Røys, H. (2018). *Å dra lasset sammen*. Oslo: CAPPELEN DAMM AS.
- Aasen, W. (2013). *Teamentledelse i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Skriv ut

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Maktmisbruk i barnehagen

Referansenummer

826544

Registrert

19.02.2021

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/villeder eller stipendiat)

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon - student

Prosjektperiode

29.01.2021 - 21.06.2021

Status

23.03.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

23.03.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 23.03.2021 samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>
Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 21.06.2021

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere barn eller ansatte.

med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere barn eller ansatte.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

I anledning vår bacheloroppgave på HVL, søker vi to barnehagelærere til et intervju hvor formålet er å tydeliggjøre hvordan personalets maktposisjon kan misbrukes og hvordan man i barnehagen kan arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn. Vi vil ta utgangspunkt i den nye barnehageloven og hvordan implementeringen av den kan foregår i barnehagen.

Vi sender på forhånd ut samtykkeskjema og intervjuguide, slik at du kan forberede deg til intervjuet. All deltakelse vil være anonymt. Vi ber derfor om at de som ønsker å delta, tar kontakt med oss på mail, for å ivareta personvernet.

Håper at noen synes dette er interessant og ønsker å delta i prosjektet vårt.

På forhånd takk.

Vennlig hilsen [REDACTED]

Våre kontaktoplysninger:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Vedlegg 3: Intervjuguide

Først vil vi takke deg for at du ville delta i prosjektet vårt. Vi heter [REDACTED] og går siste året på barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. Bacheloroppgaven vår omhandler temaet; maktmisbruk i barnehagen. Her vil vi fokusere på de voksnes rolle i forhold til barnet og den nye barnehageloven. Vår tolkning av begrepet maktmisbruk i denne sammenhengen vil da bli i forhold til dagligdagse situasjoner i barnehagen og barnesynet de ansatte har, som kan være med på å krenke barn. I den anledning ønsker vi å snakke med deg som jobber i barnehagen for å få et innblikk i hvordan dere jobber med den nye barnehageloven.

Paragraf 41 og 43, som trådte i kraft 01.januar.2021:

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt

barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og

læringen til barna [...] § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i

barnehagen, krenker et barn. Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke eller

kjennskap til at en annen som arbeider der i barnehagen, krenker et barn med for

eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal

vedkommende straks melde fra til barnehagen sin styrar. Styraren skal melde fra til

barnehage eieren”.

(Kunnskapsdepartementet, 2021)

For å gi deg et innblikk i hvilke spørsmål som vil bli aktuelle i intervjuet, har vi lagt ved spørsmålene her:

Hva tenker du burde prege den voksnes atferd i møte med barnet?

Hvordan synes du det er å lytte til, og møte enkeltbarnet i barnehagehverdag?

Hva legger du i begrepet å se barnet som subjekt?

Hvilken evner tenker du er viktig å ha som en leder, når man skal arbeide rundt et vanskelig tema, som krenking av barna i barnehagen?

Opplever du at personalet kan være åpne med hverandre rundt refleksjoner og observasjoner som går på personalets sine handlinger og håndteringer av barn?

Hva legger du i begrepet krenkelse?

Hvordan tenker du barnehagelæreren kan arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenkelse av barn gjennom personalet i sitt arbeid?

Hvordan ville du gått frem hvis du observerte at en ansatt krenket et barn?

Den nye barnehageloven har et eget punkt ang. krenking av barn fra ansatte. Hva tenker du ang dette punktet?

Hvordan arbeider dere med å implementere den nye barnehageloven?

Tusen takk for at du tok deg tid til å delta på dette intervjuet. Som nevnt i samtykkeskjema er det et anonymt intervju og vi kommer til å tilintetgjøre materialet i ettertid. Data som vi samler inn til oppgaven skal ikke kunne spores tilbake til deg. Du står fritt til å trekke deg hvis du ønsker det i ettertid, men vi håper du ønsker å hjelpe oss til å få et bedre innblikk i barnehagehverdagen.

Nok en gang tusen takk for at du stilte opp!

Helsing [REDACTED]

Vedlegg 4: Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

Maktmisbruk i barnehagen

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å tydeliggjøre personalets maktmisbruk og hvordan man i barnehagen kan arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi har gjennom tidligere praksiser observert rutiner, situasjoner og hendelser der vi opplever at barn har blitt krenket av nettopp personale. Ulike episoder og grader av krenkelse og maktmisbruk. Krenkelse i barnehagen er også et dagsaktuelt tema, ettersom den nye barnehageloven trådte i kraft 1.januar. Paragraf 43 som omhandler krenkelse av barn gjennom personalet, har vi derfor valgt å trekke frem;

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke eller kjennskap til at en annen som arbeider der i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagen sin styrar. Styraren skal melde fra til barnehage eieren (Kunnskapsdepartementet, 2021).

Vi har derfor et ønske om å intervju personell i barnehagen som kanskje kan gi oss et nærmere innblikk i deres tanker, refleksjoner og holdninger rundt den nye barnehageloven, og hvordan dette kan implementeres videre i praksis.

Vår problemstilling lyder derfor slik:

“Hvordan kan barnehagelæreren arbeide for å styrke bevisstheten rundt krenking av barn i barnehagen?”

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å sikre personvernet til den som blir intervjuet, har vi tatt direkte kontakt med deg. Dette gjør vi ettersom vi har et ønske om å intervjuet en barnehagelærer, som har en lengre erfaring innen profesjonen.

Du vil med dette delta i vårt forskningsprosjektet, fordi du har sagt ja og har et ønske om å delta med dine erfaringer, refleksjoner og kunnskap.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi vil gjennom denne undersøkelsen dokumentere data ved bruk av intervju og observasjoner. Når du velger å delta i prosjektet, innebærer dette for deg, at du må svare spørsmål under intervjuet ut i fra egne erfaringer og refleksjoner. Vi ønsker å ta opp lyd under selve intervjuet, for å sikre at informasjonen blir nøyaktig og eksakt. Du som blir intervjuet, vil bli anonymisert. Etter transkribering, vil vi sende deg teksten, slik at du kan godkjenne og tilføye om det skulle være nødvendig i teksten. Lydklippet vil bli slettet etter godkjent oppgave.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Arbeidsplassen/arbeidsgiver vil ikke få informasjon om hvem som deltar på intervjuet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- [REDACTED] vil ha tilgang på dataene
- Veileder vil også ha tilgang til intervjuet, men ikke kontaktopplysninger til deg
- Navn på intervjuet som blir dokumentert vil bli erstattet med en kode.
- Vil skal gjøre vårt ytterste for at du ikke skal gjenkjennes i forskningsprosjektet

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres og destrueres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er Mai 2021. E-mailer og lydopptak vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i data materialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra HVL har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- HVL ved [REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- Vårt personvernombud: [REDACTED]

Mail: personvernombod@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

[Redacted signature]

[Redacted name]

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *maktmisbruk i barnehagen*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

.. å delta i intervju

.. å delta i forskningsprosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

